

ISSN: 2038-632X

PECOB'S PAPERS SERIES

Z ziemi włoskiej do Polski.

Polsko-włoska współpraca gospodarcza
w latach 1970-2010.

Giovanni Arlotti

Institute for United Europe

FEBRUARY 2013 | #32

ver.2.0 | Timestamp: 201305060949

The logo for PECO B features the word "PECOB" in a bold, green, sans-serif font. The letters are slightly shadowed and appear to be floating above a large, light grey, stylized number "22" that serves as a background element.

Portal on Central Eastern and Balkan Europe
University of Bologna - Forlì Campus

www.pecob.eu

Z ziemi włoskiej do Polski.
Polsko-włoska współpraca gospodarcza
w latach 1970-2010.

Giovanni Arlotti
Institute for United Europe

Table of Contents

Abstract in English	5
Keywords	5
1. Wstęp	6
2. Sytuacja gospodarcza w Polsce w latach 1970-2010 z uwzględnieniem handlu zagranicznego	8
3. Dynamika handlu zagranicznego Polski z Włochami w latach 1970-2010.....	17
4. Skład wymiany handlowej Polski z Włochami w latach 1970-2010	21
5. Polsko-włoska współpraca inwestycyjna	26
6. Krótki zarys polsko-włoskich stosunków politycznych w badanym okresie	31
7. Wnioski	34
Bibliography:	37
Websites:	42
Author:	43

Abstract in English

Poland and Italy have a long history of cooperation in several domains. Much has been written about cooperation in the field of arts and politics, much less about economic relations. This paper aims to contribute to fill this gap in literature.

The paper analyses the last 40 years of Polish-Italian economic relations starting from the rise to power of Edward Gierek in 1970, who in the attempt to modernize Polish socialist economy looked Westward in order to acquire capitals and technology to boost growth in the country. In this period Italy became for Poland an important provider of capitals and technology. On the other hand, the year 2010 is the last year for which complete statistics are available at the moment of drafting.

In the first part a short synthesis of the history of Polish economy in the years 1970-2010 is provided, with a particular attention to the issue of international trade. In the following section a detailed description of the trends in bilateral trade between Poland and Italy is given in the attempt to identify cause-effect relationships which link historical facts and the dynamics of foreign trade. After that the paper analyses the composition of Polish-Italian trade and its evolution over the years in order to find out what have been the most important sectors in bilateral trade and how they have changed. Finally, an overview of cooperation in the field of investments is provided illustrating the main Italian investments in Poland and their meaning for the Polish economy also mentioning Polish investments in Italy.

Keywords

Poland, Italy, history of Poland, international trade, foreign investments.

1. Wstęp

Polska i Włochy mimo odległości, która dzieli te kraje, mają obszerną wspólną historię. Świadczy o tym między innymi to, że w hymnie polskim jest mowa o „ziemi włoskiej”, a w hymnie włoskim – o „krwi polskiej”. Polsko-włoska współpraca polityczna i kulturalna była od zawsze bogata i dużo o niej pisano. Również bogata jest historia współpracy gospodarczej, choć o wiele mniej popularna w literaturze. Niniejszy artykuł powstał, aby przyczynić się do uzupełnienia tej luki.

Naszym celem jest omówienie włosko-polskiej współpracy gospodarczej w latach 1970–2010 oraz perspektyw przyszłej współpracy. Wybór roku 1970 na początek niniejszej analizy nie jest przypadkowy, albowiem w tym roku odbyła się zmiana kierownictwa PZPR, w wyniku której Gierek został pierwszym sekretarzem KC PZPR. To właśnie polityka otwarcia gospodarki polskiej na Zachód prowadzona przez Gierka przyczyniła się między innymi do reaktywacji więzi gospodarczych z Włochami po początkowym okresie względnej izolacji socjalistycznej. Kolejnymi cezurami dla polskiej gospodarki i polsko-włoskich stosunków gospodarczych były transformacja ustrojowa z 1989 r. oraz wstąpienie do Unii Europejskiej w 2004 r.

Obecny „kryzys grecki” w Unii Europejskiej stanowi wyzwanie dla gospodarek wszystkich krajów członkowskich Unii i dla wymiany gospodarczej między Włochami a Polską. Bezpośrednie ryzyko zakażenia „greckim” wirusem wydaje się dla Polski mniejsze, ponieważ stan polskich finansów publicznych można określić jako w miarę dobry (deficyt budżetowy wysoki, ale malejący dług publiczny poniżej 60% PKB), polska gospodarka stale rośnie i rząd jest stabilny. Tymczasem Włochy znajdują się w gorszej sytuacji, ponieważ mają wysoki deficyt budżetowy (4,6% PKB w 2010 r.), bardzo wysoki dług publiczny (118,4% PKB w 2010 r.) i perspektywę spadku PKB o 1,4% w 2012 r.¹ Wizerunek oraz wiarygodność Włoch na arenie europejskiej i światowej znacznie poprawiły się od momentu objęcia funkcji premiera przez ekonomistę i byłego komisarza KE Mario

Montiego w listopadzie 2011 r., który stworzył rząd niezależnych ekspertów wspierany przez większość sił politycznych w parlamencie. Zmiana rządu we Włoszech doprowadziła również do zacieśnienia współpracy z polskim rządem, o czym świadczą wizyty premiera Tuska w Rzymie w styczniu i w maju 2012 r., podczas których rozmawiano o bilateralnej współpracy gospodarczej, o koordynacji działań w ramach struktur UE oraz o współpracy w sprawach międzynarodowych. Takie częste konsultacje na tak wysokim szczeblu ze stroną polską stanowią wyraźną zmianę stosunku rządu włoskiego do Polski i świadczą o uznaniu jej ważnej roli w UE oraz jako partnera gospodarczego Włoch. Podejście to zdecydowanie się różni od podejścia poprzedniego rządu – Berlusconi, który uprzywilejował konsultacje z Francją i Niemcami w sprawach unijnych, a na stosunki z krajami Europy Środkowo-Wschodniej patrzył głównie przez pryzmat dobrych relacji z Rosją jako głównym partnerem w tym obszarze.

Poprawa sytuacji Włoch na tle kryzysu greckiego wydaje się jednak dosyć krucha. Ewentualna wygrana zwolenników renegotjacji pakietu pomocowego dla Aten podczas czerwcowych wyborów w Grecji może doprowadzić do wyjścia tego kraju ze strefy euro i spowodować panikę na światowych rynkach finansowych oraz ataki spekulacyjne, które by rozszerzyły kryzys w pierwszej kolejności na Hiszpanię, Portugalię i Włochy. Do tego należy dodać, że sytuacja polityczna we Włoszech staje się coraz bardziej niestabilna. Wiosną 2013 r. odbędą się w kraju wybory parlamentarne. Partie, które obecnie popierają rząd Montiego, traktują go raczej jako rząd tymczasowy, mający zająć się „brudną robotą” uzdrowienia finansów publicznych poprzez dotkliwe dla obywateli i mało popularne reformy (m.in. reforma prawa pracy i systemu emerytalnego, podwyższenie presji podatkowej oraz cięcie wydatków publicznych), i szykują się, w razie wygrania w wyborach, do rządu „swoimi ludźmi”. Ponadto, jak pokazują ostatnie przypadki wyborów prezydenckich we Francji oraz parlamentarnych w Grecji, można się spodziewać, że Włosi, którym ciąży rygor polityki fiskalnej Montiego, będą głosować na partie proponujące odmienny od obecnego model polityki. Zjawiskiem zwiększającym ryzyko niestabilności politycznej jest

również rosnące poparcie, jakim cieszy się populistyczny ruch społeczny Movimento 5 stelle, zdobywający coraz więcej wyborców, co pokazały wybory samorządowe w maju 2012 r., w których ruch poparły cztery miasta (wśród nich duże, jak Parma).

Pogorszenie sytuacji gospodarczej we Włoszech może doprowadzić nie tylko do zahamowania dwustronnej wymiany gospodarczej z Polską, ale również do kryzysu i spowolnienia wzrostu w całej Unii Europejskiej, co by wpłynęło negatywnie na wzrost gospodarczy w Polsce.

2. Sytuacja gospodarcza w Polsce w latach 1970-2010 z uwzględnieniem handlu zagranicznego

Władze nowopowstałej Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej nie zdecydowały się na natychmiastowe wprowadzenie radzieckiego modelu gospodarczego w kraju. Początkowo zakładano koegzystencję trzech sektorów: państwowego, spółdzielczego i prywatnego. Jednak już w latach 50-tych podjęto działania zmierzające do zlikwidowania sektora prywatnego i rozpoczęto nieudaną próbę kolektywizacji rolnictwa. Mimo końca okresu stalinizacji i przyjęcia sterów przez Gomułkę kierownictwo PZPR nie odrzuciło idei gospodarki scentralizowanej oraz nadziei na możliwość planowania gospodarki. Jeszcze pod koniec lat 60-tych władze liczyły na to, że uda się sterować gospodarką za pomocą dobranych wskaźników oraz bodźców z nimi związanych. Protesty społeczne z grudnia 1970 roku spowodowały załamanie się tych prób. W tym roku Gierek zastąpił Gomułkę na stanowisku pierwszego sekretarza KC PZPR.

Ekipa Gierka nie potrafiła się uwolnić z ograniczeń systemowych i ustrojowych, które uniemożliwiały efektywność gospodarowania. W gierkowskiej dekadzie straciła na znaczenie rola centralnego planowania, ale wzrósł wpływ arbitralnych decyzji podjętych przez centralne oraz wojewódzkie organy partyjne w zarządzaniu gospodarką. Postanowiono wtedy sfinansować wzrost inwestycji i konsumpcji kredytami zagranicznymi, co doprowadziło w

pierwszej połowie lat 70-tych do bardzo wysokiego wzrostu dochodu narodowego sięgającego aż 10% rocznie. Transfer zachodniej technologii (w latach 1971-1976 zakupiono 370 licencji) i kapitału miał w założeniach doprowadzić do wzrostu produkcji nowoczesnych towarów konsumpcyjnych. Właśnie te towary miały się przyczynić do osiągnięcia nadwyżki eksportu nad importem w handlu z krajami zachodnimi pozwalając w ten sposób na samospłacanie się zadłużenia. Rozpoczęto wielkie inwestycje (np. budowa Huty Katowice) i nakłady inwestycyjne na przemysł wzrosły średnio o 21% rocznie w pierwszej połowie lat 70-tych. W tym samym czasie w bardzo szybkim tempie rozwijał się również handel zagraniczny: średnie roczne tempo wzrostu wynosiło 15,3% dla importu i 10,7% dla eksportu. Mimo wzrastającej dynamiki handlu zagranicznego, było jednak ewidentne niewykonanie założeń rozwoju eksportu do krajów zachodnich. Na dodatek, po 1976 r. import z krajów kapitalistycznych zwiększył się w skali roku o prawie 27% przy wzroście eksportu o tylko ok. 8% co stanowiło zagrożenie dla bilansu płatniczego w handlu z tymi krajami.

W 1975 r. załamała się równowaga na rynku artykułów żywnościowych. Rząd próbował zaradzić tej sytuacji, podnosząc w 1976 r. ceny żywności¹ co doprowadziło do demonstracji w Radomiu i Ursusie. Aby odzyskać poparcie rząd odwołał podwyżki i postanowił zwiększyć import konsumpcyjny finansując go kolejnymi kredytami zagranicznymi. Jednocześnie postanowiono zredukować nakłady inwestycyjne ponieważ ich szybki wzrost w poprzednich latach doprowadziło do utraty równowagi w gospodarce narodowej, gdyż nie była ona w stanie w tak krótkim czasie metabolizować tak dużych inwestycji. W drugiej połowie lat 70-tych pojawiły się również trudności w handlu zagranicznym. W latach 1976-1980 średnie tempo importu spadł z 15,3% w skali roku z poprzedniego pięciolecia do 1,7%. Eksport spadł odpowiednio z 10,7% do 4%. Największym problemem był słaby eksport do krajów zachodnich z powodu małej konkurencyjności polskich towarów oraz kryzysów naftowych, które dotknęły szczególnie krajów kapitalistycznych w latach 70-tych. Niski eksport do strefy dolarowej zagrażał poważnie obsługę długów

1 Janusz Skodlarski, Zarys historii gospodarczej Polski, Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa, 2007, str. 475

zagranicznych. W tej sytuacji początkowa koncepcja samospłaty długu okazała się fiaskiem a w rzeczywistości wpływy dewizowe w całym dziesięcioleciu wystarczały do pokrywania tylko ok. 25% wydatków poniesionych na import inwestycyjny. Na dodatek kredyty zagraniczne nie zostały zagospodarowane w sposób racjonalny, gdyż szczególnie w okresie 1976-1980 znaczna część została przeznaczona na zakup towarów konsumpcyjnych oraz na obsługę długu. Oprócz tego, duża część finansów przeznaczonych do inwestycji była zjadana przez koszty utrzymania biurokracji. W wyniku tej sytuacji koszty zadłużenia rosły z roku na rok doprowadzając pod koniec dekady do braku możliwości uzyskania kolejnych kredytów na obsługę bieżącego długu. W latach 1971-1980 zadłużenie Polski w stosunku do krajów kapitalistycznych wzrosło 23,5-krotnie osiągając na koniec 1980 r. 24,1 mld dolarów. Oznaczałoby to, że dla pokrycia kosztów obsługi długu eksport powinien był rosnąć w dekadzie gierkowskiej w tempie ok. 39% podczas, gdy już w połowie tego okresu eksport do zachodu stanowił zaledwie połowę kosztu obsługi długu zagranicznego.

Pogorszenie się sytuacji gospodarczej doprowadziło do strajków sierpniowych i do powstania NSZZ Solidarność. W tych okolicznościach Gierek został usunięty z władzy (wrzesień 1980 r.) i zastąpiony najpierw przez Kanię (wrzesień 1980 r. – październik 1981 r.) a następnie przez gen. Jaruzelskiego (październik 1981 r. – lipiec 1989 r.). Po wydarzeniach sierpnia 1980 r. władze PRL podjęły próby zmiany polityki gospodarczej. We wrześniu 1981 r. uchwalono dwie ustawy, które miały na celu usamodzielnienie przedsiębiorstw państwowych oraz uczestnictwo pracowników w zarządzaniu. Nowe prawo nie oznaczało przejścia do ekonomii rynkowej, chociaż była to próba wykorzystania mechanizmu rynkowego. Wprowadzenie stanu wojennego nie wstrzymało realizacji tej reformy a w lutym 1982 r. Sejm przyjął pakiet kolejnych 9 ustaw mających dalej usamodzielnić firmy państwowe i ograniczyć wpływ ministerstw branżowych. Nowy system umożliwiał w dość szerokim zakresie swobodne kształtowanie cen, co w sytuacji braków rynkowych doprowadziło do ich wzrostu. W 1981 r. gospodarka polska znalazła się w stanie rozkładu. Kierownictwo zakładów obawiało się w tych warunkach samodzielnego podejmowania decyzji i wołało czekać na ustalenia

odgórne. Ponieważ jednak trudno byłoby wrócić do całkowicie administracyjnego planowania cen, stosowano stymulację gospodarki poprzez kreowanie i korygowanie parametrów co szybko okazało się bardzo kosztownym rozwiązaniem. Aparat planowania praktycznie przestał funkcjonować. Pomniejszone nakłady inwestycyjne i wzrastające trudności w zaopatrzeniu skutkowały załamaniem produkcji przemysłu w latach 1981-1982. W tych warunkach X Zjazd PZPR w 1986 r. ocenił negatywnie politykę gospodarczą z pierwszej połowy lat 80-tych proponując powrót do systemu nakazowego. Jednak silny nacisk środowisk opiniotwórczych skłonił gen. Jaruzelskiego do podjęcia prac nad drugim etapem reformy w kierunku urynkowienia gospodarki. Tymczasem sytuacja uległa nagłemu pogorszeniu po zapowiedziach administracyjnych podwyżkach cen, które spowodowały panikę na rynku. W rezultacie inflacja wzrosła do 85% w 1988 r. i sytuacja umknęła spod kontroli przekonując władzy do konieczności rozpoczęcia dialogu z opozycją przy „okrągłym stole”. W latach 80-tych polski handel zagraniczny był w bardzo trudnej sytuacji. Z jednej strony kryzys ekonomiczny powodował zmniejszenie podaży towarów na eksport a z drugiej strony potrzebne były środki dewizowe na finansowanie importu oraz na spłatę odsetek od kredytów zaciągniętych jeszcze za czasów Gierka. W tej sytuacji Polska zwiększyła eksport produktów żywnościowych pogłębiając problem braku towarów spożywczych na rynku krajowym. Wzrósł również eksport paliw, szczególnie węgla. Większy udział surowców i towarów niskoprzetworzonych świadczył o pogarszaniu się struktury polskiego eksportu. Po stronie importu, w latach 1980-1990 zwiększył się prawie trzykrotnie zakup towarów konsumpcyjno-przemysłowych. Niekorzystna dynamika w handlu zagranicznym przyczyniła się również do wzrostu zadłużenia zagranicznego Polski z 29 mld dolarów w 1985 r. do 48,5 mld dolarów w 1990 r. co spowodowało w latach 80-tych niepełne spłacanie długu i odsetek.

W przedostatniej dekadzie XX w. największym problemem w gospodarce stała się inflacja spowodowana początkowo głównie przez zjawisko tzw. „nawisu inflacyjnego”, które polega na powstaniu oszczędności w wyniku braku towarów na rynku. Na dodatek,

podczas negocjacji „okrągłego stołu” NSZZ Solidarność uzyskał zgodę na współczynnik indeksacji płac na poziomie 80% wzrostu cen. Tak wysoka stopa indeksacji przy braku podaży szybko doprowadziła do hiperinflacji, która w 1989 r. wyniosła 640% w skali roku. W takiej sytuacji pierwszy od 50 lat rząd niekomunistyczny z Mazowieckim jako premier i Balcerowiczem jako wicepremier odpowiedzialny za gospodarkę i finanse postanowił podejść do problemu kompleksowo i przedstawił w Sejmie w grudniu 1989 r. pakiet 11 ustaw mających za cel transformację ustrojową gospodarki kraju znany jako „Plan Balcerowicza”. Jedną z ustaw wprowadziła wymienialność wewnętrzną złotego przy jednoczesnej dewaluacji do poziomu 9500 zł za 1 dolara przy kursie sztywnym. Tak wysoki kurs miał przewrócić złotemu charakter waluty transakcyjnej jednak powodował też nagłe podrożenie importu i zwiększenie opłacalności eksportu. Inne przepisy zlikwidowały centralne zarządzanie przedsiębiorstwami państwowymi i zliberalizowały kształtowanie się ok. 90% cen. Ważnym elementem było też obniżenie płacowej rekompensaty wzrostu cen do 30% w celu ograniczenia inflacji. Po początkowym gwałtownym wzroście cen (+83% w styczniu 1990 r.) spowodowanym liberalizacją cen przy jednoczesnym nawisie inflacyjnym, ceny zaczęły spadać i już w sierpniu 1990 r. miesięczna stopa inflacji wynosiła 1,8%. Wciąż wysoka inflacja przy sztywnym kursie dolara spowodowała, że już w 1990 r. import stawał się bardziej atrakcyjny a eksport coraz mniej. Produkty zachodnie z importu były teraz nie tylko atrakcyjniejsze od krajowych jakościowo, ale konkurowały z nimi również cenowo co powodowało rosnący kryzys przedsiębiorstw państwowych i co za tym idzie, wzrost bezrobocia. W 1990 r. obniżyły się prawie wszystkie wskaźniki makroekonomiczne. PKB zmalał o 8% a w 1991 r. o 7% w stosunku do roku poprzedniego. Główną przyczyną tego stanu rzeczy był spadek popytu wewnętrznego oraz utrata rynków zbytu w byłych już krajach socjalistycznych. Przełom nastąpił w 1992 r. kiedy PKB wzrósł o 2,4%, aby utrzymać tendencję wzrostową w kolejnych latach. Wzrost gospodarczy był napędzany głównie przez sektor prywatny i handel zagraniczny. Twarda polityka monetarna, której kulminacją była denominacja złotego w 1995 r., przyczyniła się do rosnącej siły nabywczej złotego. Mimo wzrostu kursu dolara

z 9500 zł w 1990 r. do 24200 zł w 1995 r., dynamika tego wzrostu była mniejsza od tempa inflacji co doprowadziło do zwiększenia siły nabywczej. Jednocześnie Polska rozpoczęła negocjacje z wierzycielami w celu redukcji zadłużenia zagranicznego. Główni wierzyciele Polski byli skupieni w dwóch klubach: Klub Paryski (gromadzący rządów 17 państw wśród, których był włoski rząd) oraz Klub Londyński (zrzeszający banki komercyjne). W 1991 r. Klub Paryski zgodził się na umorzenie 50% długu oraz na zmniejszenie spłaty odsetek. W 1994 r. Klub Londyński zaakceptował redukcję zadłużenia o 49% i rozłożenie rat kapitałowych. To pozwoliło Polsce odzyskać wiarygodność na Zachodzie. W latach dziewięćdziesiątych bardzo szybko rozwijał się handel zagraniczny. W latach 1990-1997 import zwiększył się prawie o 400%. Eksport w latach 1991-1993 nie dotrzymywał kroku, ale w 1994 r. sytuacja zaczęła się poprawić i w ciągu 3 lat odnotowano 62% wzrostu eksportu. Jednak bilans płatniczy był ujemny przez cały ten okres. Pozytywnym zjawiskiem była za to poprawa struktury eksportu, który składał się coraz mniej z żywności, paliw i surowców a coraz więcej z towarów przetworzonych. Lata 1994-1997 przyniosły przyspieszenie tempa wzrostu PKB: +5,2% w 1994 r., +7% w 1995 r., +6% w 1997 r. oraz +6,8% w 1997 r. Bezrobocie spadło z 16,4% w 1993 r. do 10,3% w 1997 r. W tym samym okresie inflacja obniżyła się z 37,6% do 13,2%. Wzrastały też prędko przychody z prywatyzacji.

Jednak przebieg transformacji, zwłaszcza na początku, miał swoje koszty dla społeczeństwa i niezadowolenie przyczyniło się pośrednio do częstych zmian rządów. Dlatego, aby zobaczyć pierwszego premiera III RP rządzącego przez całą kadencję trzeba było czekać do 1997 r., kiedy po wygranej koalicji AWS i Unii Wolności stanowisko objął Jerzy Buzek trzymając go nieprzerwanie do 2001 r. Rząd Buzka przystąpił w 1999 r. do realizacji 4 ważnych reform ustrojowych: reforma systemu emerytalnego, reforma służby zdrowia, reforma samorządowa i reforma systemu edukacyjnego. W latach 1997 r. rozwój gospodarczy był mniej korzystny niż dotychczas. Tempo realnego wzrostu PKB zmalał do 4,8% w 1998, aby osiągnąć najniższy poziom w 2001 r. (+1%). Jednocześnie zaczęła mocno wzrastać deficyt budżetowy (z 13,2 mld zł w 1997 r. do

32,4 mld zł w 2001 r.) oraz stopa bezrobocia (z 10,4% w 1998 r. do 17,5% w 2001 r.). Niektórzy obserwatorzy² twierdzą, że koncentracja wysiłku politycznego na 4 wielkich reformach doprowadziła do tego, że koalicja AWS-UW nie skierowała na początku swojego głównego wysiłku na politykę gospodarczą i finansową co spowodowało pogorszenie stanu finansów publicznych. Z kolei spadek dynamiki wzrostu PKB w 2001 r. był spowodowany przede wszystkim przez kryzys w republikach postsowieckich oraz słabnięcie koniunktury w Niemczech. Jednak były też pozytywne zjawiska. Inflacja spadła z 13% w 1997 r. do 5,5% w 2001 r. a eksport zaczął rosnąć szybciej niż import co doprowadziło do spadku ujemnego bilansu handlowego (w 2004 r. deficyt wynosił ok. 11 mld dolarów).

Jesienią 2001 r. wybory wygrała lewicowa koalicja SLD-UP z Leszkiem Millerem na czele. W 2002-2003 r. zakończył się okres spadku dynamiki PKB, który wzrósł w tych dwóch latach odpowiednio o 3,7% i 5,4%. Głównymi czynnikami ożywienia były rosnąca integracja z gospodarką światową (1 maja 2004 r. Polska weszła do UE) oraz poprawa koniunktury rynkowej. Pewien udział miało również obniżenie podatku CIT z 27% do 19%. Na uwagę zasługuje też poprawa wciąż ujemnego salda bilansu obrotów bieżących, które w 2003 r. obniżyło się o 14% w stosunku do roku poprzedniego. Mimo dobrego stanu gospodarki, sytuacja finansów publicznych nadal była nie najlepsza. Deficyt budżetowy pozostał na wysokim poziomie i dług publiczny osiągnął w 2005 r. 51,7% PKB.

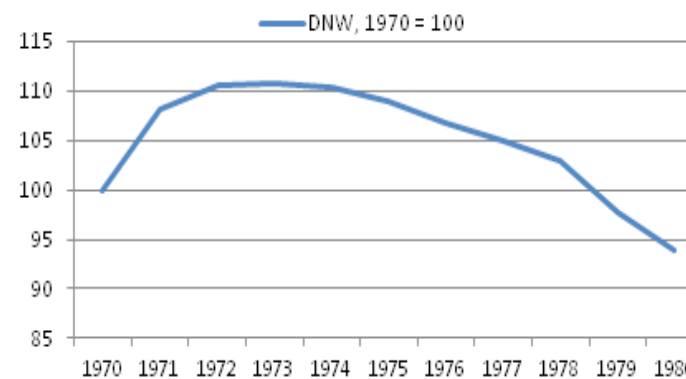
W latach 2005-2010 gospodarka dalej rosła szybkim tempem i nawet podczas szczytu kryzysu finansowego w 2009 r. nie doświadczyła recesji. W tym roku, podczas, gdy we wszystkich krajach zanotowano spadek PKB, w Polsce wzrósł on o 1,6% w stosunku do 2008 r. W 2010 r. wzrost PKB Polski wynosił 3,9% i był jednym z najwyższych w UE. Bolączką zostaje stan budżetu Państwa. W 2010 r. deficyt budżetowy nadal był na wysokim poziomie (3,2% PKB) a zadłużenie sektora finansów publicznych osiągnął rekordowy 54,9% PKB, czyli o mało nie przekroczył drugi próg ostrożnościowy (55% PKB) zbliżając się niebezpiecznie do limitu ustalonego przez

² Wacław Wilczyński, *Polski przełom ustrojowy 1989-2005*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Naukowej, Poznań 2007, str. 127

Konstytucję (60% PKB). Wartość polskiego eksportu w okresie 2000-2010 wzrosła blisko 3,5 krotnie. Szczególnie dużą dynamikę zanotowano w pierwszych latach po wejściu do UE, kiedy przekraczała 20% rocznie. W 2009 r. odnotowano spadek wymiany handlowej związany z kryzysem finansowym, ale już w następnym roku eksport wzrósł o ponad 20%. Sytuacja polskiego importu przedstawia się podobnie. W 2010 r. jego wartość osiągnęła ponad 250% w porównaniu do roku 2000. W tym przypadku też dynamika znacząco wzrosła w pierwszych latach po akcesji do UE. W 2006 r. osiągnęła poziom 24,1%. Kryzys spowodował w 2009 r. spadek wartości importu o ponad 24%, ale w kolejnym roku wzrost wyniósł 24,8% co jest najwyższą wartością w ostatnich latach.

Sytuację gospodarczą Polski w okresie 1970-2010 można graficznie podsumować za pomocą wykresów pokazujących dynamikę PKB w badanym okresie. Jednak Główny Urząd Statystyczny zaczął mierzyć PKB dopiero w 1980 r., wcześniej posługując się innym wskaźnikiem: Dochód Narodowy Wytworzony (DNW). W związku z tym podzieliliśmy okres 1970-2010 na 2 podokresy: 1970-1980 i 1980-2010.

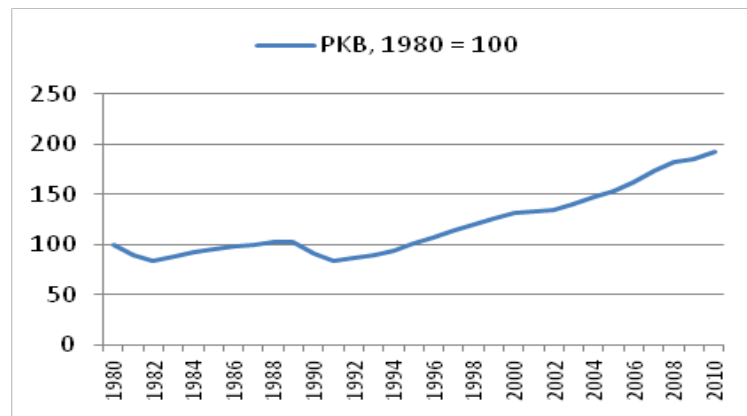
Dynamika Dochodu Narodowego Wytworzonego Polski w latach 1970-1980 (rok 1970 = 100)

Źródło: Rocznik Statystyczny GUS 1981

Wykres pokazuje wyraźnie wzrost jaki miał miejsce w pierwszych latach rządów Gierka. Tendencja rosnąca utrzymała się do 1973 r., aby zanotować lekki spadek w 1974 r. Od tego momentu tendencja spadkowa utrzymała się do końca dziesięciolecia i DWN w 1980 r. był o 6% niższy niż w 1970 r. Oznacza to, że kryzys drugiej połowy dekady gierkowskiej zjadł całe początkowe zyski i zostawił gospodarkę polską w sytuacji gorszej od tej, w której była początkowo.

Dynamika PKB Polski w latach 1980-2010 (rok 1980 = 100)

Źródło: obliczenia własne na podstawie Roczników Statystycznych GUS z lat 1992, 1999, 2006, 2011

Początki nowej dekady nie przyniosły efektów pozytywnych. Najpierw strajki z 1980 r. a potem stan wojenny przyczyniły się do spadku PKB, który zaczął wzrastać dopiero w 1983 r. Od 1983 r. do 1989 r. PKB zaczął odrabiać straty rosnąc powoli ale stale. Dopiero w 1988 r. PKB wrócił na poziomie wyższym niż w 1980 r. (+2,8% w stosunku do 1980 r.). Jednak w roku 1990 transformacja gospodarcza związana z transformacją ustrojową spowodowała początkowo duży szok ujemny. PKB w tym roku spadł o 11,9% w stosunku do roku poprzedniego. Negatywne skutki transformacji trwały do 1991 r. W 1992 r., kiedy w Polsce zaczynała działać gospodarka rynkowa, odnotowano pierwszy wzrost i od tego momentu aż do 2010 PKB wzrastał z roku na rok już bez spadków. Nawet podczas kryzysów w 2001 r. i 2009 r. PKB nie odnotował negatywnych wyników, osiągając

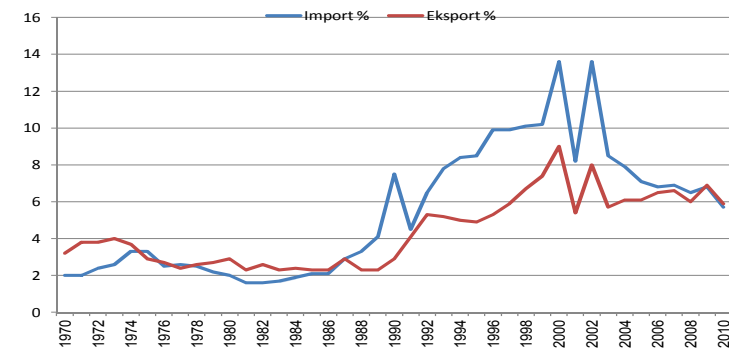
odpowiednio wzrost o 1,1% i 1,6% w stosunku do roku poprzedniego.

3. Dynamika handlu zagranicznego Polski z Włochami w latach 1970-2010

W tej sekcji będziemy analizować dynamikę wymiany handlowej Polski z Włochami w latach 1970-2010, aby zrozumieć jakie były trendy w tym okresie i jaki był wpływ wydarzeń historii polskiej na handel z Włochami. Ponieważ statystyki dotyczące wartości wymiany handlowej były podane do końca lat 80-tych wyłącznie w złotych i mając na uwadze fakt, że wartości w tej walucie w tak długim okresie są zniekształcone z powodu wysokiej stopy inflacji szczególnie w latach 80-tych i 90-tych, postanowiono mierzyć wymianę handlową jako udział procentowy handlu z Włochami w stosunku do ogółu (odpowiednio dla importu i eksportu). Choć taki wskaźnik nie pozwala na szacowanie salda bilansu handlowego, zezwala on nam zrozumieć jakie znaczenie miała dla Polski w tym okresie wymiana handlowa z Włochami.

Poniższe wykres przedstawia dynamikę handlu Polski z Włochami w okresie 1970-2010.

Dynamika handlu Polski z Włochami w latach 1970-2010 (% importu oraz eksportu ogółem)

Źródło: obliczenia własne na podstawie Roczników Statystycznych Handlu Zagranicznego GUS z lat 1971-2011

Pierwszy wniosek, który wyływa z analizy wykresu to fakt, że Włochy były dla Polski w czasach PRL ważniejszym partnerem jako kraj docelowy polskiego eksportu niż jako dostawca towarów. Przez cały okres od 1970 r. do 1986 r. udział procentowy eksportu w stosunku do ogółu był wyższy niż w przypadku importu. Wyjątek stanowią lata 1975 i 1977, w których znaczenie Włoch było nieco wyższe po stronie importu. W roku 1987 udział procentowy importu w stosunku do ogółu był równy udziałowi eksportu (2,9%). Rok 1987 to cezura w okresie ponieważ od tego momentu udział procentowy Włoch jako dostawca towarów jest wyższy niż jako nabywca polskich towarów i dopiero w 2010 r. została prawie osiągnięta ponowna równowaga. W tym roku import z Włoch stanowiło 5,7% importu ogółem a eksport do Włoch 5,9% eksportu ogółem.

Analizując wykres krok po kroku możemy obserwować, że w pierwszych latach dekady gierkowskiej, tzn. w okresie, w których polityka Gierka przyczyniła się do wzrostu gospodarczego, rola Włoch jako partner handlowy nabrała znaczenie. W przypadku importu wzrost był widoczny aż do 1974 r. (co było związane m. in. z zakupem licencji i technologii z Włoch), natomiast w przypadku eksportu tylko do 1973 r. W 1973 r. 4% polskiego eksportu wyjeżdżało do Włoch a w 1974 r. i 1975 r. 3,3% importu pochodziło z Włoch. Po tym okresie pojawiła się tendencja spadkowa, która zbiega się z upadkiem gierkowskiej polityki gospodarczej. Po stronie importu Włochy straciły grunt aż do 1981 r., aby potem odrobić powoli straty aż do 1986 r. Po stronie eksportu tendencja spadkowa udziału Włoch utrzymała się do 1977 r., aby następnie zostać na podobnym poziomie do 1986 r. W tym przypadku również najgorszy wynik pada w 1981 r., rok wprowadzenia stanu wojennego. Rok 1987 jest rokiem przełomowym ponieważ, zwłaszcza w przypadku udziału Włoch w polskim imporcie, rozpoczął się wyraźny wzrost. W pierwszych latach transformacji ustrojowej i gospodarczej (1988-1991) znaczenie Włoch jako dostawca towarów wzrósł ponad dwukrotnie osiągając wyż w 1990 r. (7,5%) ponieważ jak wcześniej wspomniano import z krajów zachodnich stał się bardziej atrakcyjny. Wyraźny spadek PKB i hiperinflacja, która obniżyła opłacalność importu dewizowego spowodowały w 1991 r. znaczny spadek

udziału Włoch w imporcie. Jednak była to sytuacja wyjątkowa i już od 1992 r. wraz ze wzrostem PKB i obniżeniem inflacji Włochy stały się z roku na rok coraz ważniejszym dostawcą dla Polski. Jeżeli chodzi o eksport, po początkowym spadku w 1988 r. i stagnacji z 1989 r., sprzedaż polskich produktów we Włoszech również nabrała rosnące tempo. Mimo pozytywnego trendu ogólnego, lata 1993-1995 doświadczyły lekki spadek udziału Włoch w polskim eksporcie co mogło być konsekwencją mało atrakcyjnej produkcji przedsiębiorstw państwowych oraz trudnych początków produkcji firm prywatnych. Rok 2000 był rokiem szczytu w omawianym okresie. W tym roku polskie zakupy we Włoszech stanowiły aż 13,6% całego polskiego importu a do Włoch wyjechało 8% polskiego eksportu. W tym annus mirabilis Włochy były drugim partnerem handlowym Polski w eksporcie a trzecim w imporcie. Kolejny rok, jak już pokazaliśmy, był dla polskiej gospodarki rok względnego kryzysu. Pomimo tego, że PKB pozostał dodatni, wzrost wynosił zaledwie 1% w stosunku do +4,1% z roku poprzedniego. Ogólna sytuacja gospodarcza miała widoczny wpływ na wymianę handlową polsko-włoską. W 2001 r. udział Włoch w imporcie polskim wynosił 8,2% a w eksporcie 5,4% chociaż już w 2002 r. sytuacja wróciła do poziomu podobnego do tego z sprzed dwóch lat (13,6% w imporcie e 8% w eksporcie). Był to jednak ostatni tak dobry rok dla wymiany handlowej Polski z Włochami. Rok 2003 i zbliżająca się akcesja do Unii Europejskiej przyniosły wyraźny spadek. Od 2003 r. tendencja po stronie importu była głównie spadkowa. Włoskie towary znalazły poważną konkurencję nie tylko w ramach UE, ale również w krajach jak Rosja czy Chiny. Z kolei eksport po 2003 r. miał skłonność do wahań w okolicach 6%. W 2010 r., jak już wspomniano, sytuacja była prawie zrównoważona.

Aby zrozumieć ważność Włoch jako partnera handlowego dla Polski oraz rozwój wymiany handlowej pomiędzy tymi dwoma krajami w latach 1970-2010 można korzystać z danych Głównego Urzędu Statystycznego pokazujących trzech najważniejszych partnerów handlowych Polski po stronie importu oraz eksportu.

Główni partnerzy handlowi Polski w latach 1970-2010

Wyszczególnienie		Pierwszy partner	Drugi partner	Trzeci partner
		Kraj	Kraj	Kraj
1970	Import	ZSRR	NRD	Czechosłowacja
	Eksport	ZSRR	NRD	Czechosłowacja
1975	Import	ZSRR	RFN	NRD
	Eksport	ZSRR	NRD	Czechosłowacja
1980	Import	ZSRR	RFN	NRD
	Eksport	ZSRR	RFN	Czechosłowacja
1985	Import	ZSRR	RFN	NRD
	Eksport	ZSRR	RFN	Czechosłowacja
1990	Import	Niemcy	ZSRR	Włochy
	Eksport	Niemcy	ZSRR	W. Brytania
1995	Import	Niemcy	Włochy	Rosja
	Eksport	Niemcy	Holandia	Rosja
2000	Import	Niemcy	Rosja	Włochy
	Eksport	Niemcy	Włochy	Francja
2005	Import	Niemcy	Rosja	Włochy
	Eksport	Niemcy	Francja	Włochy
2009	Import	Niemcy	Chiny	Rosja
	Eksport	Niemcy	Francja	Włochy
2010	Import	Niemcy	Rosja	Chiny
	Eksport	Niemcy	Francja	W. Brytania

Źródło: Roczniki Statystyczne Handlu Zagranicznego GUS 2001 i 2011

Jak wynika z powyższej tabeli Włochy nie figurowały wśród trzech najważniejszych partnerów handlowych przez okres PRL. W tych latach wymiana handlowa odbywała się w znaczącej mierze z innymi krajami socjalistycznymi i wśród krajów zachodnich tylko RFN miała ważną pozycję. Sytuacja zmieniła się w 1990 r. kiedy

Włochy zdobyły pozycję trzeciego najważniejszego dostawcy zagranicznych towarów. W 1995 r. Włochy były już na drugim miejscu. W 2000 r. Włochy były dla Polski nie tylko trzecim dostawcą, ale również drugim odbiorcą polskich wyrobów. W 2005 r. Włochy zajmowały trzecie miejsce zarówno w imporcie, jak i w eksporcie, ale już w 2009 r. zniknęły z trójki najważniejszych importerów. W efekcie tendencji zniżkowej z ostatnich lat, Włochy w 2010 r. nie figurowały w pierwszych trzech pozycjach ani jako importer, ani jako eksporter. Należy tutaj podkreślić, że rola Włoch w polskim handlu zagranicznym jest ważniejsza niż rola Polski we włoskiej wymianie międzynarodowej. Dla porównania wystarczy brać pod uwagę fakt, że w 2006 r. Włochy były trzecim partnerem w ogólnej wymianie handlowej z zagranicą. W tym samym roku Polska zajmowała 11. miejsce na liście głównych eksporterów Włoch (2,1% ogółu) oraz 14. miejsce (1,6% ogółu) na liście importerów.

4. Skład wymiany handlowej Polski z Włochami w latach 1970-2010

Dokładne porównanie dynamiki handlu Polski z Włochami przez cały okres 1970-2010 nie jest możliwe z powodu zmian wprowadzonych przez GUS w pierwszej połowie lat '90 w klasyfikacji składników handlu zagranicznego. Dlatego będziemy analizować osobno okres od 1970 do 1990 i okres od 1995 do 2010.

4.1 Okres 1970-1990

Poniższa tabela przedstawia wymianę handlową Polski z Włochami w latach 1970-1990.

Wymiana handlowa Polski z Włochami wg branży w latach 1970-1990 (% z całości)

Branża	Import				Eksport			
	1970	1975	1985	1990	1970	1975	1985	1990
Paliwa i energia	0,35	0,9	0,25	0,14	25,54	53,53	31,7	8,74
Wyroby przemysłu metalurgicznego	6,9	9,8	7,6	5,72	3,1	1,25	0,66	3,2
Wyroby przemysłu elektromaszynowego	49,4	56,7	33	53,44	5,87	17,43	21,5	10,7
Wyroby przemysłu chemicznego	16,4	20	33,2	21	6,33	6,54	7,1	10,35
Wyroby przemysłu mineralnego	3,8	1,2	1,2	0,9	1,02	1,04	0,56	1,75
Wyroby przemysłu drzewno-papierniczego	2,1	0,35	0,9	0,85	2,26	1,1	1,05	2,53
Wyroby przemysłu lekkiego	13,1	5,2	11,9	6,23	3,2	3	2,55	5,25
Wyroby przemysłu spożywczego	2	2,82	8	8,54	11,1	5,4	10,1	15,26
wyroby pozostałych gałęzi przemysłu	0,67	0,4	0,7	0,6	0,3	0,34	0,3	0,56
Budownictwo							1,05	2,2
Produkty rolnictwa	5,3	2,5	3,24	2,54	40,97	9,2	21,5	38,2
Produkty leśnictwa					0,25	1,12	1,02	1,06
Przedmioty niesklasyfikowane					0,05	0,02	0,15	0,2
Ogółem	100	100	100	100	100	100	100	100

Źródło: obliczenia własne na podstawie Roczników Statystycznych Handlu Zagranicznego GUS z lat 1976, 1981, 1986, 1991

Z tabeli przedstawionej powyżej można wnioskować, że najważniejsze branże importu polskiego z Włoch w latach 1970-1995 to:

- wyroby przemysłu elektromaszynowego,

- wyroby przemysłu chemicznego,
- wyroby przemysłu lekkiego,
- wyroby przemysłu spożywczego,
- wyroby przemysłu metalurgicznego.

Szczególną rolę w imporcie polskim pełniły wyroby z przemysłu elektromaszynowego (średnio w okresie 46,1% ogółu importu). Branża zanotowała spadek w latach 80-tych, niemniej jednak na początku lat 90-tych znowu stanowiła ponad połowę importu z Włoch.

Kolejna branża pod względem ważności to przemysł chemiczny. W przeciwieństwie do sektora elektromaszynowego, sektor chemiczny poznał wyż w latach 80-tych, żeby na początku lat 90-tych wrócić do poziomu z 1975 r.

Wyroby przemysłu lekkiego i wyroby przemysłu metalurgicznego stanowiły odpowiednio trzeci i czwarty najważniejszy składnik importu z Włoch mimo wahań w badanym okresie.

Na uwagę zasługuje również przemysł spożywczy, który w 1970 r. stanowił zaledwie 2% importu z Włoch a w wyniku wzrostu w kolejnych latach osiągnął 8,54% w 1990 r.

Najważniejsze branże polskiego eksportu do Włoch w latach 1970-1995 to:

- paliwa i energia,
- produkty rolnictwa,
- wyroby przemysłu elektromaszynowego,
- wyroby przemysłu spożywczego,
- wyroby przemysłu chemicznego.

Po stronie eksportu powyższa tabela pokazuje jakie kluczowe znaczenie w okresie 1970-1990 miały produkty rolnictwa oraz surowce energetyczne (zwłaszcza węgiel), które razem wzięty stanowiły w tym okresie średnio ok. połowy polskiego eksportu do Włoch chociaż surowce energetyczne wykazywały tendencję spadkową pod koniec okresu (w przeciwieństwie do produktów

rolniczych). Trzecim najważniejszym składnikiem eksportu były wyroby przemysłu elektromaszynowego, zaś czwartym wyroby przemysłu spożywczego. Przemysł chemiczny zajmował natomiast piąte miejsce.

Warto zauważyć, że w okresie 1970-1990 wyroby z przemysłów elektromaszynowego, spożywczego i chemicznego miały szczególne znaczenie zarówno dla importu, jak i dla eksportu.

4.2 Okres 1995-2010

Poniższa tabela przedstawia wymianę handlową Polski z Włochami w latach 1970-1990.

Wymiana handlowa Polski z Włochami wg branży w latach 1995-2010 (% z całości)

Produkty	Import				Eksport			
	1995	2000	2005	2010	1995	2000	2005	2010
Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego	0,08	0,07	0,28	0,35	13,45	5,7	7,1	5,73
Produkty pochodzenia roślinnego	1,21	2,02	2,57	2,85	1,27	0,88	0,53	0,68
Tłuszcze i oleje	0,13	0,19	0,25	0,35	0,02			0,04
Przetwory spożywcze	2	1,1	1,73	2,91	0,25	0,38	1,23	4,27
Produkty mineralne	0,27	0,14	0,34	0,43	3,23	1,43	1,31	0,29
Produkty przemysłu chemicznego	6,25	7,14	6,6	8,22	3,37	2,77	2,24	4,86
Tworzywa sztuczne i wyroby	8,14	6,66	8,1	9,2	2,88	4,53	4,87	6,18
Skóry i wyroby	1,45	3,09	3,45	2,04	2,12	2,05	0,62	0,5
Drewno i wyroby z drewna	0,19	0,24	0,22	0,19	2,42	3	2,1	1,54
Ścier drzewny, papier tektura i wyroby	2,68	2,07	1,85	1,91	5,32	3,03	1,46	1,48
Materiały i wyroby włókiennicze	8,53	12,62	8,66	5,9	6,88	7,27	4,38	2,23
Obuwie, nakrycia głowy	1,5	1,88	1,07	1,14	2,08	1,33	0,79	0,23
Wyroby z kamienia, ceramiczne, szkło	4,27	3,97	2	1,94	1,72	1,7	1,85	1,22
Perły, kamienie szlachetne i wyroby	0,13	0,54	0,7	0,51	0,81	0,1	0,48	0,34
Metale nieszlachetne i wyroby	10,16	9,41	12	13,36	10,5	10,04	6,11	8,42
Maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczne	34,8	31,46	34,74	31,18	7,35	14,6	22,03	24,06
Sprzęt transportowy	12,89	11,84	11,13	13,57	35,38	40,3	41,67	34,66
Przyrządy i aparaty optyczne, fotograficzne, pomiarowo-kontrolne	2,05	1,98	1,81	1,96	0,31	0,25	0,39	0,58
Broń i amunicja		0,01	0,02	0,05				
Różne wyroby gotowe - meble, pref. budynków, zabawki	3,3	3,55	2,41	1,93	0,6	0,6	0,83	2,69
Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie, antyki	0,01	0,01			0,05	0,03		
Ogółem	100	100	100	100	100	100	100	100

Źródło: obliczenia własne na podstawie Roczników Statystycznych Handlu Zagranicznego GUS z lat 1996, 2001, 2006, 2011

Powyższa tabela pokazuje, że największe obroty w imporcie z Włoch generowały w latach 1995-2010 następujące produkty:

- maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny,
- sprzęt transportowy,
- metale nieszlachetne i wyroby,
- materiały i wyroby włókiennicze,
- tworzywa sztuczne i wyroby,
- produkty przemysłu chemicznego.

Najważniejszymi produktami importowymi były maszyny i urządzenia, które przez cały okres 1995-2010 stanowiły ok. 1/3 polskich zakupów we Włoszech. Na drugim miejscu plasował się sprzęt transportowy, którego wagę można tłumaczyć między innymi dość silną pozycją rynkową marki FIAT w Polsce.

Po stronie eksportu, dane pokazują, że towary najczęściej zakupione we Włoszech przez Polaków to:

- sprzęt transportowy,
- maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczne,
- metale nieszlachetne i wyroby,
- zwierzęta żywe i produkty pochodzenia roślinnego,
- materiały i wyroby włókiennicze,
- tworzywa sztuczne i wyroby.

Sprzęt transportowy reprezentował w omówionym okresie ponad 1/3 eksportu do Włoch. Znaczenie tego sektora można tłumaczyć między innymi faktem, że w 1992 r. FIAT przyjął fabryki FSM w Bielsku-Białej i Tychach, gdzie produkowane były w kolejnych latach modele Cinquecento, Seicento i Panda cieszące się dużym powodzeniem na rynku włoskim. Maszyny i urządzenia stanowiły drugim najważniejszym towar eksportowy. Warto zauważyć, że znaczenie tych produktów w eksporcie do Włoch stale rósł w latach 1995-2010 z 7,35% w 1995 r. aż do 24,06% w 2010 r. co było pewnie konsekwencją polepszenia jakości polskiej produkcji po transformacji ustrojowej i przejściu na ekonomię rynkową. Rozwój

jakościowy polskiego eksportu odzwierciedla również malejące znaczenie sprzedaży zwierząt żywych i produktów pochodzenia roślinnego (z 13,45% w 1995 r. do 5,73% w 2010 r.) i zwiększenie eksportu przetworów spożywczych z 0,25% w 1995% do 4,27% w 2010 r. Warto też zauważyć, że aż 5 kategorii produktów (tworzywa sztuczne, materiały i wyroby włókiennicze, metale nieszlachetne, maszyny i urządzenia, sprzęt transportowy) było w czołówce zarówno po stronie importu, jak i eksportu co świadczy o wysokim poziomie rozwoju wymiany handlowej.

Z akcesją do Unii Europejskiej pojawiły się nowe nisze rynkowe, zwłaszcza w branżach wcześniej blokowanych przez bariery administracyjne (np. w rolnictwie). Trzy wśród dziesięciu pierwszych towarów eksportowanych do Włoch to produkty z branży rolno-spożywczej. Ponadto, Włochy nadal są największym importerem zwierząt żywych z Polski³.

5. Polsko-włoska współpraca inwestycyjna

Już w 1932 r. polski rząd podpisał porozumienie z FIAT-em w sprawie licencji na produkcję samochodów tej marki w Polsce. W tym celu została stworzona marka „Polski FIAT”. Produkcja samochodów została zawieszona w 1939 r. w wyniku wybuchu II wojny światowej. 14 lipca 1965 r. władze PRL i Republiki Włoskiej podpisały umowę o współpracy gospodarczej, przemysłowej i technicznej a w tym samym roku strona polska kupiła od FIAT-a licencję na produkcję modelu 125p. 29 października 1971 r. FIAT i POLMOT zawarły w Warszawie kontrakt na produkcję kolejnego samochodu, przyszłego FIAT 126p. Współpraca ta została zabezpieczona podpisaniem przez rządy obu krajów protokołu w sprawie rozszerzenia współpracy gospodarczej, przemysłowej i technicznej w dziedzinie przemysłu samochodowego (27 listopada 1971 r.). Produkcja obu samochodów trwała bardzo długo (125p był produkowany do 1991 r. a 126p do 2000 r.) i włosko-polskie samochody stanowiły przez cały okres PRL

³ Krzysztof Strzałka, „Stosunki Polski z Włochami”, w *Polski Rocznik Polityki Zagranicznej*, PISM, Warszawa, 2007, str. 119-120.

i pierwsze lata wolnego rynku bardzo znaczną część polskiego parku samochodowego.

Przypadek FIAT-a był jednak w tamtych latach przypadek raczej odosobniony. Gospodarka socjalistyczna uniemożliwiała, lub w najlepszym przypadku poważnie ograniczała możliwości podjęcia inwestycji w Polsce dla firm z krajów kapitalistycznych. Pierwszy raport „Inwestycje zagraniczne w Polsce” został wydany przez Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego dopiero w 1990 r., czyli w pierwszym roku transformacji gospodarczej. Według informacji zawartych w w/w raporcie w 1989 r. 65 włoskich firm posiadało udziały w polskich firmach a ich udział w zagranicznym kapitale w Polsce stanowiło 4,56%. Największym joint venture polsko-włoskim była wtedy utworzona w 1989 r. firma SIPMA z Lublina (9. miejsce⁴) produkująca maszyny rolnicze. Jednak, wraz z transformacją polskiej gospodarki na ekonomię rynkową firmy zagraniczne, w tym również włoskie, zaczęły coraz więcej inwestować w Polsce. Głównie w celu wspierania i ochrony włoskich inwestycji w Polsce rządy PRL i Republiki Włoskiej podpisały 10 maja 1989 r. umowę w sprawie popierania i ochrony inwestycji, która weszła w życie 9 stycznia 1993 r.

Następująca tabela pokazuje liczbę włoskich firm mających udziały w polskich przedsiębiorstwach, ich kapitał oraz udział procentowy w inwestycjach zagranicznych ogółem.

⁴ Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, *Inwestycje zagraniczne w Polsce – stan faktyczny i perspektywy*, Warszawa, 1990, str. 46

Włoskie inwestycje w Polsce w latach 1989-2009

Rok	Liczba udziałowców	Kapitał w mln PLN	Udział Włoch w zagranicznym kapitale w %
1989	65	-	4,56
1990	217	-	5,79
1993	387	685,7	19,3
1994	454	776,1	13,2
1995	644	782,2	8
1996	790	825,7	5,7
1999	933	1294,9	2,61
2000	992	1432,1	2,2
2001	980	2003,0	2,71
2002	1003	2368,1	2,61
2003	1124	2127,8	2,19
2004	1268	2913,0	2,8
2005	1435	3069,2	2,76
2006	1534	3331,9	2,7
2007	1535	3875,2	2,94
2008	1732	4282,5	2,93
2009	1838	4788,4	3,12

Źródło: Raporty „Inwestycje zagraniczne w Polsce” wydane przez Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego oraz Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur z lat 1990-2011

Jak pokazuje powyższa tabela liczba włoskich firm mających udział w polskich firmach oraz włoski kapitał zainwestowany w Polsce stale wzrasta. Malejący udział włoskiego kapitału w ogółu inwestycji zagranicznych pod koniec lat '90 to w dużej mierze efekt przybycia do Polski właśnie w tym okresie dużych koncernów międzynarodowych

(np. w dziedzinie wielkiej dystrybucji).

Ważnym rokiem dla włoskich inwestycji w Polsce był 1992, kiedy FIAT kupił Fabrykę Samochodów Małolitrażowych (gdzie od 1973 r. był produkowany 126p.) inwestując 180 mln dolarów. Głównie dzięki tej inwestycji w 1993 r. włoski kapitał stanowił 19,3% całego zagranicznego kapitału w Polsce. W sumie FIAT zainwestował w Polsce w latach 1993-2010 1,5 mld euro co gwarantowało jej stałe miejsce wśród trzech największych inwestorów zagranicznych w kraju. Kolejny ważny rok to 1999 r. W tym roku włoski bank UniCredito wykupił od Skarbu Państwa pakiet większościowy w banku Pekao S.A. inwestując 1042 mln dolarów. Dodatkowo, w wyniku fuzji w 2005 r. między UniCredito i bankiem HVB, Pekao przyjął część banku BPH tworząc w ten sposób największy bank na polskim rynku z udziałem w rynku finansowo-bankowym na poziomie 20%. Aby zrozumieć kluczowe znaczenie inwestycji FIAT-a i UniCredito na tle włoskich inwestycji w Polsce wystarczy wspomnieć, że w 2005 r. stanowiły one ponad 80% całego włoskiego kapitału w Polsce⁵. Jednak w ostatnich latach również inne duże firmy włoskie zrealizowały inwestycje. Według stanu na 2010 r. najwięcej inwestowały następujące firmy:

Firma	Wartość inwestycji (w mln euro)	Branża
FIAT Group	1500	Produkcja samochodów
UniCredit Group S.p.A.	1100	Usługi bankowo-finansowe
Indesit Company	280	Produkcja AGD
Marcegaglia S.p.A.	250	Przetwarzanie stali
Ferrero Sp.A.	160	Produkcja słodczy
Brembo S.p.A.	100	Produkcja układów hamulcowych

Źródło: Ministero degli Affari Esteri, Rapporti congiunti, Polonia, I semestre 2011

⁵ Krzysztof Strzałka, „Stosunki Polski z Włochami”, w Polskim Roczniku Polityki Zagranicznej, PISM, Warszawa, 2007, str. 120

Na dodatek należy podkreślić, że według informacji Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych 13,6% bezpośrednich inwestycji zagranicznych napływało w 2010 r. z Włoch⁶ (trzecie miejsce za Luksemburgiem i Niemcami) co wskazuje na ożywienie włoskich inwestycji w Polsce.

Do najważniejszych włoskich firm obecnie działających w Polsce należy również zaliczyć firmy z dziedziny budowy infrastruktury i energetyki, które z racji dużych inwestycji realizowanych w Polsce w tych sektorach dzięki funduszom strukturalnym znalazły w tym kraju bardzo znaczący rynek. Firma Astaldi wygrała 4 ważne przetargi (m. in. na budowę drugiej linii warszawskiego metra) o łączną wartość 1,8 mld euro. Firma Atlantia kontroluje poprzez Autostrade per l'Italia firmę zarządzającą autostradę A4 z Krakowa do Katowic. Firma Alstom Ferroviaria wygrała przetarg na dostawę 20 pociągów o wysokiej prędkości (wartość dostawy wynosi 665 mln euro). Konsorcjum polsko-włoskie w skład, którego wchodzi firmy Saipem, Techint i PBG wygrał kontrakt na budowę terminalu regazyfikacji w Świnoujściu (wartość 720 mln euro).

Wśród czynników, które skłaniają włoskie firmy do inwestowania w Polsce należy wymienić strategiczną pozycję Polski umożliwiającą eksport na rynek niemiecki przy równoczesnej kontroli rynków Europy Wschodniej, korzystne stawki podatkowe (o połowę niższe od stawek włoskich) oraz wykształcona i stosunkowo tania siła robocza.

O wiele mniej znaczące są polskie inwestycje we Włoszech. Według Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Rzymie w 2010 r. wynosiły one ok. 50 mln euro chociaż liczba podmiotów szybko rośnie. Firmy z polskim kapitałem występują najczęściej w branży transportowej, handlu hurtowym i detalicznym. Według szacunkowych danych zarejestrowanych jest ok. 100 polskich spółek kapitałowych i ponad 2000 podmiotów w formie samozatrudnienia w rzemiośle i usługach. Polskie firmy we Włoszech posiadają przeważnie mały kapitał i zatrudniają kilku pracowników.

Omawiając polsko-włoską współpracę inwestycyjną należy wspomnieć, że szczególnie w latach 70-tych i 80-tych

6 www.paiz.gov.pl, 29.01.2012 r.

Włochy udzieliły Polsce licznych kredytów na finansowanie importu inwestycyjnego oraz na import włoskich towarów. Jak wspomnieliśmy na początku artykułu, Polska stała się w latach 80-tych niewypłacalna w stosunku Klubu Paryskiego (do którego należał również włoski rząd), ale w wyniku negocjacji prowadzonych na początku lat 90-tych zobowiązania zostały zredukowane o 50% w dwóch etapach (lata 1991-1993 oraz rok 1994 i lata następne). W celu wdrożenia ustaleń pomiędzy Klubem Paryskim a polskim rządem Włochy i Polska podpisały 6 listopada 1991 r. umowę dotyczącą redukcji i reorganizacji zadłużenia Polski wobec Włoch. 16 kwietnia 1998 r. została również podpisana umowa w sprawie konwersji części zadłużenia na inwestycje w ochronie środowiska. Jak poinformowało Ministerstwo Finansów z końcem I kwartału 2009 r. zostało praktycznie zakończone spłacanie długu wobec Klubu Paryskiego⁷ (w 99,3%). Pozostała część długu, o równowartości 118 mln dolarów, to zobowiązania wobec Japonii, które zgodnie z harmonogramem zostaną spłacane do 2014 r.

6. Krótki zarys polsko-włoskich stosunków politycznych w badanym okresie

Chociaż celem niniejszego opracowania jest badaniem polsko-włoskich stosunków gospodarczych, warto przy okazji krótko omówić tło politycznych stosunków dwustronnych, które uwarunkowały m. in. wymianę gospodarczą.

Powojenne polsko-włoskie stosunki bilateralne z pewnością nie można zaliczyć do intensywnych, przynajmniej do 1989 r. W okresie PRL mała aktywność w stosunkach politycznych wynikała głównie z przynależności do dwóch antagonistycznych bloków oraz z priorytetów włoskiej polityki zagranicznej, skupiającej się szczególnie na stosunkach z USA, NATO, krajami EWG oraz rejonu Morza Śródziemnomorskiego. Bliska współpraca włosko-zachodniemiecka oraz lojalność Rzymu wobec NATO spowodowały, że początkowo Włochy unikały zajmowania publicznego stanowiska

7 www.mf.gov.pl, 30.01.2012 r.

w sprawie granicy na Odrze i Nysie. Wzajemne stosunki były również utrudnione przez dużą zmienność włoskich rządów w okresie powojennym. Ponadto szczególnie w okresie lat 70 stosunki bilateralne skoncentrowały się głównie na aspektach gospodarczych i były zarządzane przez niższe szczeble. Doprowadzenie do wizyty Edwarda Gierka we Włoszech w listopadzie 1977 r. odbyło się głównie z inicjatywy strony polskiej⁸.

Dosyć wymowny obraz polsko-włoskich stosunków politycznych po 1970 r. można wyciągnąć po spojrzeniu na kronikę najważniejszych spotkań w ramach polsko-włoskich stosunkach politycznych w latach 1970-2006:

Data	Opis wydarzenia
25-29.09.1970	W Warszawie w MSZ odbyły się polsko-włoskie konsultacje polityczne przeprowadzone przez wiceministrów spraw zagranicznych Adama Willmana i Angelo Salizzoniego.
8-10.11.1973	We Włoszech złożył oficjalną wizytę minister spraw zagranicznych Stefan Olszowski.
26-28.06.1974	W Polsce złożył wizytę oficjalną minister spraw zagranicznych Republiki Włoskiej Aldo Mordo.
28.11-1.12.1977	We Włoszech złożył wizytę oficjalną I sekretarz KC PZPR Edward Gierk.
24.10.1978	Przewodniczący Rady Państwa Henryk Jabłoński złożył wizytę prezydentowi Republiki Włoskiej Sandro Pertiniemu oraz spotkał się z premierem Włoch Giulio Andreottim.
9.11.1980	Minister spraw zagranicznych Józef Czyrek spotkał się z ministrem spraw zagranicznych Włoch Emilio Colombo, który zatrzymał się w Warszawie z podróży do Moskwy.
12-13.10.1981	W Rzymie przebywał z wizytą roboczą minister spraw zagranicznych Józef Czyrek.
20-23.12.1984	W Polsce przebywał z wizytą minister spraw zagranicznych Włoch Giulio Andreotti.
28.05.1985	W Warszawie złożył wizytę premier Włoch Bettino Craxi.
12-14.01.1987	Wizyta przewodniczącego Rady Państwa PRL, I sekretarza KC PZPR gen Wojciecha Jaruzelskiego we Włoszech.
10-13.05.1989	W Warszawie złożył wizytę prezydent Włoch Francesco Cossiga.
18-21.10.1989	Premier Tadeusz Mazowiecki przebywał z wizytą we Włoszech i Stolicy Apostolskiej.
6-8.07.1990	Wizyta ministra Krzysztofa Skubiszewskiego we Włoszech.
4-6.02.1991	Prezydent Lech Wałęsa złożył wizytę we Włoszech, uzyskując poparcie władz włoskich w kwestii współpracy Polski z krajami EWG.
11.10.1991	W Polsce przebywał z wizytą minister spraw zagranicznych Włoch Gianni de Michelis. Podpisano traktat o przyjaźni i współpracy między RP a Republiką Włoską.
30.31.01.1992	Premier Jan Olszewski złożył wizytę we Włoszech.
29.03.1992	W Polsce przebywał z wizytą prezydent Włoch Francesco Cossiga.

⁸ Pasztor M., „Wizyta Edwarda Gierka we Włoszech (28-30 listopada 1977 r.)”, in Wrocławskie Studia Polityki Zagranicznej t. III, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, 2010

Data	Opis wydarzenia
23-24.10.1992	Premier Hanna Suchocka złożyła wizytę we Włoszech.
16-18.05.1994	Premier Waldemar Pawlak przebywał z wizytą we Włoszech.
18-19.05.1994	Prezydent Lech Wałęsa przebywał z wizytą we Włoszech.
1-4.11.1995	Wizyta ministra spraw zagranicznych Władysława Bartoszewskiego we Włoszech.
5-9.06.1996	W Polsce przebywał z wizytą prezydent Włoch Oskar Luigi Scalfaro.
10.03.1997	W Polsce złożył wizytę premier Włoch Romano Prodi.
6-9.04.1997	Prezydent Aleksander Kwaśniewski przebywał z wizytą we Włoszech.
29.01.1998	Wizyta ministra spraw zagranicznych Bronisława Geremka we Włoszech.
15-17.04.1998	Wizyta premiera Jerzego Buzka we Włoszech.
13-16.06.1998	Minister spraw zagranicznych Bronisława Geremek przebywał z wizytą we Włoszech.
9-11.10.1998	Wizyta premiera Jerzego Buzka we Włoszech.
12.03.1999	W Polsce przebywał z wizytą premier Włoch Massimo D'Alema.
8-9.09.1999	Wizyta ministra spraw zagranicznych Włoch Lamberto Dini.
14-15.03.2000	W Polsce złożył wizytę prezydent Włoch Carlo Azeglio Ciampi.
21-23.08.2000	Wizyta premiera Jerzego Buzka we Włoszech.
8.02.2001	Wizyta premiera Jerzego Buzka we Włoszech.
26-28.02.2002	Wizyta prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego we Włoszech.
5.12.2002	Premier Leszek Miller złożył wizytę we Włoszech.
29.05.2003	W Polsce przebywali z wizytą wicepremier Włoch Gianfranco Fini i minister spraw zagranicznych Franco Frattini.
19.09.2003	Prezydent Aleksander Kwaśniewski i minister spraw zagranicznych Włodzimierz Cimoszewicz przebywali z wizytą we Włoszech.
19.02.2004	W Warszawie przebywał z wizytą minister spraw zagranicznych Włoch Franco Frattini.
18.05.2005	Wizyta prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego we Włoszech.
11-12.07.2005	Wizyta ministra spraw zagranicznych Adama Rottfelda we Włoszech.
8-9.12.2005	Wizyta prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego we Włoszech.
25-26.01.2006	Wizyta prezydenta Lecha Kaczyńskiego we Włoszech.
17-18.05.2006	Premier Kazimierz Marcinkiewicz przebywał z wizytą we Włoszech.
12.10.2006	Premier Jarosław Kaczyński przebywał z wizytą we Włoszech.

Źródło: Stosunki dyplomatyczne Polski, tom I Europa 1918-2006, pod red. K. Szczepanika, A. Herman-Lukasik, B. Janickiej, Warszawa 2007

Z powyższej tabeli wynikają dwa główne wnioski:

1) W latach 1970-2006 odbyło się 29 wizyt czołowych rządzących polityków we Włoszech podczas gdy włoscy odpowiednich przebywali w Polsce 15 razy. To może świadczyć o tym, że w stosunkach polsko-włoskich strona polska jest słabszą stroną oraz o tym, że polska nie była w tym okresie priorytetowym partnerem politycznym dla

Włoch;

2) W okresie po 1989 r. nastąpiło wyraźne ożywienie polsko-włoskich dwustronnych stosunków politycznych co znajduje odzwierciedlenie w bardzo częstych wizytach po upadku muru berlińskiego. O tym, że Polska stała się dla Włoch ważniejszym partnerem świadczy również częstsze przebywanie włoskich liderów w Polsce. To miało pewnie związek z procesem transformacji ustrojowej w Polsce, następnie z wstąpieniem Polski do NATO oraz UE.

7. Wnioski

Lata 1970–2010 były okresem ważnych transformacji w polskiej gospodarce. Zmiany te znajdują odzwierciedlenie w ewolucji polsko-włoskiej współpracy gospodarczej w tych latach.

Po początkowym wzroście wymiany handlowej w pierwszym okresie dekady gierkowskiej nastąpiły spadek i stagnacja, które trwały prawie do końca PRL. W miarę przechodzenia polskiej gospodarki na ekonomię rynkową handel dwustronny z Włochami z roku na rok nabierał znaczenia,

aż Włochy stały się na początku XXI w. partnerem kluczowym dla polskiego handlu zagranicznego. Niemniej jednak w ostatnich latach, po wstąpieniu Polski do UE, udział importu z Włoch w stosunku do ogółu importu polskiego zaczął spadać, co doprowadziło do większej równowagi w obrotach dwustronnych. Mimo to Włochy są dla Polski znacznie ważniejszym partnerem handlowym niż Polska dla Włoch i saldo handlowe z Włochami jest dla Polski ujemne.

Zmiany gospodarcze, które zaszły w polskiej gospodarce w latach 1970–2010, przyczyniły się również do zmiany towarów importowanych z Włoch lub eksportowanych do Włoch. Na przykład, o ile w czasach PRL Włochy kupowały w Polsce głównie paliwa (zwłaszcza węgiel) i produkty rolnicze (co świadczyło o niższym stanie rozwoju polskiej gospodarki), o tyle od lat dziewięćdziesiątych Polska eksportuje do Włoch przede wszystkim maszyny i sprzęt

transportowy, a więc produkty o większej zawartości technologii. Ponadto kraje te handlują podobnymi towarami w obie strony, co świadczy o większej dojrzałości wymiany.

Włochy byłyby bardzo ważnym inwestorem zagranicznym dla Polski na początku transformacji i chociaż od połowy lat dziewięćdziesiątych odgrywają rolę raczej drugoplanową, nadal włoski kapitał kontroluje przedsiębiorstwa o istotnym znaczeniu, jak FIAT Auto Poland (jeden z czołowych producentów samochodów w kraju) oraz bank Pekao S.A. (największy polski bank prywatny). W 2010 r. ożywiły się też włoskie inwestycje w Polsce. Ponadto włoskie firmy w ostatnich latach skutecznie zabiegają o zamówienia na budowę wielkich infrastruktur współfinansowanych przez fundusze strukturalne. Polskie inwestycje we Włoszech nie są znaczne, co powoduje, że Polska nie jest obecnie dla Włoch ważnym inwestorem.

Istotne znaczenie w promowaniu dalszego rozwoju włosko-polskiej współpracy gospodarczej będzie miała zdolność utrzymania w kolejnych latach dobrych i ścisłych stosunków politycznych, jakich doświadczyliśmy w pierwszym półroczu 2012 r. i które mogą się przyczynić do osiągnięcia korzyści ekonomicznych dla obu stron. Jak oświadczył premier Tusk podczas wizyty polskiej delegacji rządowej w Rzymie w maju 2012 r., Włochy są obecnie jednym z najbardziej obiecujących partnerów i bardzo dobre relacje polityczne odzwierciedlają to, co się dzieje w gospodarce. W trakcie tej wizyty rozmawiano o wielu konkretnych przedsięwzięciach, między innymi ministrowie obrony narodowej postanowili zacieśnić współpracę militarną i zbrojeniową, w związku z tym strona włoska wyraziła swoje zainteresowanie przetargami na śmigłowce i samoloty szkoleniowe. Szczególnie ważne dla Polski jest również poparcie udzielone przez rząd włoski w sprawie przyszłego budżetu unijnego oraz polityki spójności na lata 2014–2020. Nie jest wykluczone, że dalsza konwergencja na linii Warszawa–Rzym oraz różnice zdań, pojawiające się między Francją a Niemcami po wyborze Hollande’a, na temat sposobu radzenia sobie z kryzysem wywołanym przez sytuację w Grecji mogłyby doprowadzić w niedalekiej perspektywie do powstania alternatywnej formuły dla dotychczasowego tandemu Paryż–Berlin – siły napędowej Unii Europejskiej z większym udziałem Polski i Włoch. Z tych wszystkich powodów niezmiernie ważne dla obydwu państw będzie, aby utrzymać

obecną formułę ścisłej współpracy również po zmianie rządu we Włoszech w 2013 r.

Ważnym elementem wzmacniającym i wspierającym kooperację gospodarczą może się okazać zacieśnienie współpracy kulturalnej, o czym dyskutowano podczas majowego szczytu polsko-włoskiego. Polska zaczyna zyskiwać coraz większą popularność wśród Włochów. Przyczyniają się do tego częstsze wizyty polskich polityków we Włoszech (w styczniu 2012 r. czołowa włoska gazeta „Corriere della Sera” opublikowała obszerny wywiad z Donaldem Tuskiem) oraz Mistrzostwa Euro 2012, których Polska jest gospodarzem. Ponadto w czasach kryzysu Polska jest coraz częściej podawana we włoskich mediach jako przykład umiejętności zarządzania klasy politycznej oraz sukcesu gospodarczego. Polski producent okien Oknoplast został na początku 2012 r. głównym sponsorem popularnej drużyny piłkarskiej Inter Mediolan. To wszystko może się przełożyć na większe zainteresowanie Polską i polskimi produktami nie tylko przeciętnego Włocha, ale także tamtejszych inwestorów. Do czynników, które mogą skłonić włoskich inwestorów do inwestowania w Polsce w najbliższych latach można zaliczyć również bardziej konkretne zachęty, jak:

- możliwości korzystania z dotacji z funduszy strukturalnych w ramach nowych programów operacyjnych na lata 2014–2020;
- progresywne zwiększanie się siły nabywczej Polaków oraz duży rynek wewnętrzny Polski;
- niższe koszty działalności (zarówno niższe koszty personalne, jak i niższa presja podatkowa);
- rządowy program wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej na lata 2011–2020;
- wydłużenie funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych do 2026 r.;
- możliwości uczestniczenia w przetargach na duże inwestycje infrastrukturalne.

Z perspektywy Włoch także spowolnienie gospodarcze w kraju i malejący popyt wewnętrzny będą skłaniać rodzime firmy do

większej aktywności w poszukiwaniu zagranicznych rynków zbytu dla swoich produktów. Pod tym względem Polska ze swoją 40-milionową ludnością i rosnącą siłą gospodarczą jest dla włoskiego eksportu perspektywicznym rynkiem. Niektóre firmy mające potrzeby zredukowania wydatków mogą myśleć o przeniesieniu produkcji lub jej części do Polski w celu obniżenia kosztów lub łatwiejszego dostępu do kredytów lub innych form wsparcia inwestycji.

Bibliography:

- GUS, Rocznik Statystyczny 1981, Warszawa, 1981
- GUS, Rocznik Statystyczny 1992, Warszawa, 1992
- GUS, Rocznik Statystyczny 1999, Warszawa, 1999
- GUS, Rocznik Statystyczny 2006, Warszawa, 2006
- GUS, Rocznik Statystyczny 2011, Warszawa, 2011
- GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1971, Warszawa, 1971
- GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1972, Warszawa, 1972
- GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1973, Warszawa, 1973
- GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1974, Warszawa, 1974
- GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1975, Warszawa, 1975
- GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1976, Warszawa, 1976
- GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1977, Warszawa, 1977
- GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1978,

Warszawa, 1978
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1979,
 Warszawa, 1979
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1980,
 Warszawa, 1980
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1981,
 Warszawa, 1981
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1982,
 Warszawa, 1982
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1983,
 Warszawa, 1983
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1984,
 Warszawa, 1984
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1985,
 Warszawa, 1985
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1986,
 Warszawa, 1986
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1987,
 Warszawa, 1987
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1988,
 Warszawa, 1988
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1989,
 Warszawa, 1989
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1990,
 Warszawa, 1990
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1991,
 Warszawa, 1991
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1992,
 Warszawa, 1992

GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1993,
 Warszawa, 1993
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1994,
 Warszawa, 1994
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1995,
 Warszawa, 1995
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1996,
 Warszawa, 1996
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1997,
 Warszawa, 1997
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1998,
 Warszawa, 1998
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1999,
 Warszawa, 1999
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2000,
 Warszawa, 2000
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2001,
 Warszawa, 2001
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2002,
 Warszawa, 2002
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2003,
 Warszawa, 2003
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2004,
 Warszawa, 2004
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2005,
 Warszawa, 2005
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2006,
 Warszawa, 2006
 GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2007,

Warszawa, 2007

GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2008, Warszawa, 2008

GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2009, Warszawa, 2009

GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2010, Warszawa, 2010

GUS, Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2011, Warszawa, 2011

Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Inwestycje i zagraniczne w Polsce – Stan faktyczny i perspektywy, Warszawa, 1990

Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Inwestycje i zagraniczne w Polsce – Stan faktyczny i perspektywy, Warszawa, 1991

Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Inwestycje zagraniczne w Polsce, Warszawa, 1992

Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Inwestycje zagraniczne w Polsce, Warszawa, 1994

Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Inwestycje zagraniczne w Polsce, Warszawa, 1995

Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Inwestycje zagraniczne w Polsce, Warszawa, 1996

Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Inwestycje zagraniczne w Polsce, Warszawa, 1997

Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Inwestycje zagraniczne w Polsce, Warszawa, 1998

Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Inwestycje zagraniczne w Polsce, Warszawa, 1999

Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Inwestycje zagraniczne w Polsce, Warszawa, 2000

Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Inwestycje zagraniczne w Polsce, Warszawa, 2001

Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Inwestycje zagraniczne w Polsce, Warszawa, 2002

Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Inwestycje zagraniczne w Polsce, Warszawa, 2003

Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Inwestycje zagraniczne w Polsce, Warszawa, 2004

Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Inwestycje zagraniczne w Polsce, Warszawa, 2005

Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Inwestycje zagraniczne w Polsce, Warszawa, 2006

Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Inwestycje zagraniczne w Polsce, Warszawa, 2007

Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Inwestycje zagraniczne w Polsce, Warszawa, 2008

Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Inwestycje zagraniczne w Polsce, Warszawa, 2009

Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Inwestycje zagraniczne w Polsce, Warszawa, 2010

Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Inwestycje zagraniczne w Polsce, Warszawa, 2011

Ministero degli Affari Esteri, Rapporti Paese Congiunti, Polonia, I semestre 2011

Ministerstwo Gospodarki, Polska 2011 – Raport o stanie gospodarki, Warszawa, 2011

Pasztor M., „Wizyta Edwarda Gierka we Włoszech (28-30

listopada 1977 r.)”, in Wrocławskie Studia Polityki Zagranicznej t. III, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, 2010

Skodlarski J., Zarys historii gospodarczej Polski, Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa, 2007

Strzałka K., „Stosunki Polski z Włochami”, in Polski Rocznik Polityki Zagranicznej, PISM, Warszawa, 2007, pp. 113-126

Szczepanik K., Herman-Łukasik A., Janicka B., Stosunki dyplomatyczne Polski, tom I Europa 1918-2006, Warszawa, 2007

Wilczyński W., Polski przełom ustrojowy 1989-2005, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Naukowej, Poznań, 2005

Wójtowicz G., Zadłużenie zagraniczne Polski, Portal Edukacji Ekonomicznej, NBP Portal, 28.11.2008

Websites:

www.itra.esteri.it, 5.01.2012

www.kontrateksty.pl, 30.01.2012

www.mf.gov.pl, 30.01.2012

www.mg.gov.pl, 29.01.2012

www.muzeum.motoryzacji.prv.pl, 30.01.2012

www.polskie-auta.pl, 30.01.2012

www.traktaty.msz.gov.pl, 5.01.2012

www.paiz.gov.pl, 29.01.2012

www.roma.trade.gov.pl, 29.01.2012

Author:

Giovanni Arlotti

Master's degree in International Relations (University of Bologna). Postgraduate specialization in European Studies at the Warsaw School of Economics and Université Libre de Bruxelles and in foreign policy at the Polish Institute of International Affairs.

He has several years of experience in the implementation and audit of EU-funded Programmes and projects in Poland. He is currently carrying on a research on Polish-Italian relations in the last four decades.

email: giovanni.arlotti@idze.pl

PECOB's Scientific Board

is an interdisciplinary board of directors, responsible for reviewing proposals and accepting international high quality scientific pieces of research with the assistance of the Europe and the Balkans International Network and the Association of Italian Slavists.

Only the scientific papers accepted after a blind review process will be published in the portal.

Members of the Scientific Board of Directors are:

- Stefano Bianchini (IECOB)
- Francesco Privitera (IECOB)
- Marcello Garzanti (AIS)
- Stefano Garzonio (AIS)

PECOB's Editorial Staff

selects and brings together the thinking of distinguished scholars, experts, researchers and interested people on Central-Eastern Europe, the Balkan region and the Post-Soviet space, by collecting scientific and information documents.

Ms Luciana Moretti

You can contact her for proposals and submission of scientific contributions for the Scientific Library (under the blind peer review). You can contact her for information about Newsletter, general requests, conferences and events, academic calls, communications concerning cultural and eco-tourism.

luciana.moretti@unibo.it

Mr Andrea Gullotta

He contributes to Pecob's Scientific Library, particularly with the "Papers, essays and articles in Language, Literature and Culture on Central Eastern and Balkan Europe.

andrea.gullotta@unive.it

Mr Michele Tempera

Is responsible of the Business Guide Section. You can contact him for communications concerning the economic and business section and for the Informative Area issues.

michele.tempera@unibo.it

Ms Elvira Oliva

Is responsible for the Energy Policy Studies branch of the Portal. You can contact her for submitting requests and to obtain information about the Energy policy Study section.

elviraoliva@libero.it

www.pecob.eu

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

You are free:

to Share — to copy, distribute and transmit the work

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work in the manner specified by the author or licensor (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).

Noncommercial — You may not use this work for commercial purposes.

No Derivative Works — You may not alter, transform, or build upon this work.

With the understanding that:

Waiver — Any of the above conditions can be **waived** if you get permission from the copyright holder.

Public Domain — Where the work or any of its elements is in the **public domain** under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Other Rights — In no way are any of the following rights affected by the license:

- Your fair dealing or **fair use** rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- The author's **moral** rights;
- Rights other persons may have either in the work itself or in how the work is used, such as **publicity** or privacy rights.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work. The best way to do this is with a link to this web page.

This is a human-readable summary of the Legal Code (the full license).

Disclaimer

PECOB

Portal on Central Eastern and Balkan Europe
University of Bologna - Forlì Campus

PECOB

disseminates up-to-date materials, provides contents of high scientific value and raises the visibility of research works with the aim of facilitating national/international collaboration on the institutional level and promoting scientific research in the disciplinary fields concerning East-Central Europe, the Balkans, and the Post-Soviet space.

PECOB's Scientific Library

collects original scientific contributions selected through peer review process and published online as PECOBS volumes (with an ISBN code) or under the PECOBS papers series (with the ISSN code: 2038-632X).

It provides an opportunity for scholars, researchers and specialists to contribute a comprehensive collection of scientific materials on various topics (politics, economics, history, society, language, literature, culture and the media). Texts can be submitted in English as well as any language of the countries considered on PECOBS.

PECOB's Informative Area

offers continuously updated news regarding academic and cultural events and provides with information about, as well as access to, a large collection of publications and online news resources, academic centres and institutions.

PECOB's Business Guide

is an innovative instrument to monitor the region from an economic perspective, offering a selection of quality information, analyses and reports on business topics related to the region.

Supported by the University of Bologna, the portal is developed by the Institute for East-Central Europe and the Balkans (IECOB) with the collaboration of the Italian Association of Slavists (AIS) and the 'Europe and the Balkans' International Network.

CALL FOR PAPERS!
The Scientific Board of PECOBS announces an open call for papers to be published with ISSN 2038-632X

Call for papers!

Interested contributors may deal with any topic focusing on the political, economic, historical, social or cultural aspects of a specific country or region covered by PECOBS.

Potential contributors must submit a short abstract (200-300 words) and the full text, which can be in English as well as in any other language from the countries covered by PECOBS.

Upcoming deadlines for submitting proposals are:
January 31st
June 30th
November 30th

All texts must comply with PECOBS Submission Guidelines (www.pecob.eu).

All proposals, texts and questions should be submitted to
Ms Luciana Moretti
luciana.moretti@unibo.it or info@pecob.eu

PECOBS

www.pecob.eu

Supported by the University of Bologna, the portal is developed by the Institute for East-Central Europe and the Balkans (IECOB) with the collaboration of the Italian Association of Slavists (AIS) and the 'Europe and the Balkans' International Network.